

Messier Klub

Az őszi végi, tél eleji időszak messieres termése meglehetősen gyérre sikerült, így nagyon nehéz értékelhető összeállítást készíteni. A megoszlásra jellemző, hogy a beszámolási időszak 29 (!) észleléséből 17-et a Hajdúböszörményi Helyi Csoport tagjai készítettek.

Észlelők	Műszer
ifj. Balogh Zoltán (Hajdúböszörmény)	20x60 B, 8 L
Bozsoky János (Kaposvár)	15,0 T
Hadházi Csaba (Hajdúhadház)	16,0 T
Horváth László István (Tamási)	11,4 T
Kárpáti Ádám (Törökbálint)	10,0 T
Kiss Péter (Kerepes)	11,0 T
Kovács Gábor (Hódmezővásárhely)	20,0 T
Szabó Gyula (Szeged)	40,0 T
Tóth Zoltán (Fertőszentmiklós)	27,0 T

A rovatvezető meglátása szerint a pár évvel ezelőtti generáció az egyetemi tanulmányok vagy egyéb elfoglaltságok miatt tud kevesebb aktivitást mutatni, az új generáció képviselői pedig még nem állnak elő a megszállottakra jellemző észlelésmennyiséggel. Emellett mindenképpen meg kell említenünk azt az egyébként öröndetes ténytet is, hogy a mély-ég rovat pegazusi szárnyakat kapott az új rovatvezető jóvóltából, így a hazai mély-égek már nem szorul szükségképpen a messier-objektumok fölkatatására. Szerencsére azonban a tömegtermelés megszűnése az észlelések minőségi javulásával járt együtt, így a bemutatásra alkalmas rajzok száma nem csökkent drasztikusan.

Öröndetes esemény Kárpáti Ádám újbóli fölbukkanása, aki most is a kifejezetten alulészlelt objektumokból küldött egy szép csokrot (M9, M24, M80, M107). Ezenkívül egyébként minden beküldönket dicséret illeti az igényes munkáért.

Az aktuális anyagot az archívum leírásaival kiegészítve beváltjuk nyári ígéletünket, és egy többé-kevésbé reprezentatív M33 földolgozást mutatunk be. Ezt követően az M103 észlelései már a téli estéket idézik.

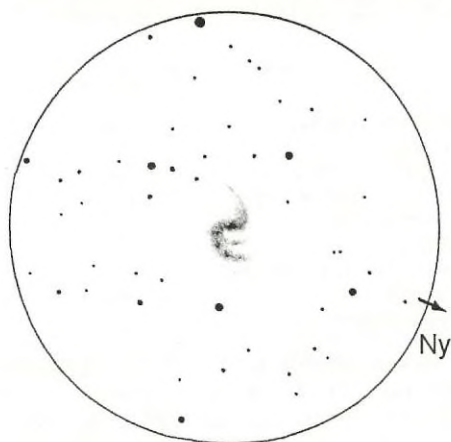
M33 GX Tri

10x50 B: A kiváló átlátszóság miatt könnyen megtalálható objektum. Fél fok körüli, viszonylag fényes, elliptikus alakú galaxis. Centruma érdekes módon északi irányba csúszott. Egyébként az egész galaxis furcsa kinézetű. ÉÉNy felé van egy halo, amely K felé kicsúcsosodik, de csak egész halványan látszik. Ehhez hasonló képződmény az objektum déli oldalán is van. Ezek talán a spirálkarok kezdetei? (*Sánta Gábor, 1997*)

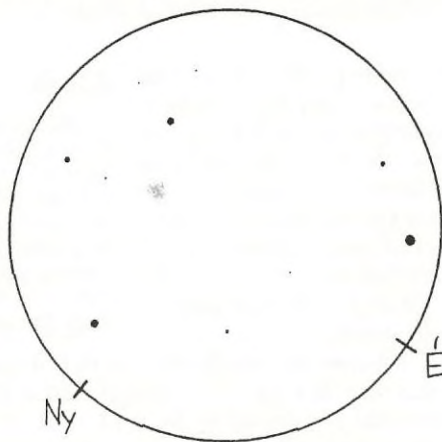
11 T, 32x: A magból 2 spirálkar indul ki. Az északi — az NGC 604-et tartalmazó — keskenyebb, diffúzabb, kicsit halványabb, mégis jobban látszik, mint a D-i. Az utóbbiban 3 csomó figyelhető meg, és egy negyedik, félúton a kar felé. (A magtól kifelé haladva talán a következők: névtelen, IC 140+IC 139, IC 136, és a maghoz közeli az IC 137.) Rendkívül látványosak a magot ÉK és DNy felől övező sötét porfelhők. A hosszabb kartól ÉNy -ra, a fényesebbtől D felé egy-egy nagyobb diffúz

terület látható, némi szerkezettel. A GX D-i fele átlagosan is fényesebb, az É-i tartományok viszont inhomogének. (Kiss Péter, 1999)

11,4 T, 45x, LPR szűrő: Feltűnő, diffúz folt. Az LPR szűrő jól kiemeli a halvány részleteket is, így a látvány jó kontrasztos. A mag fényes, EL-sal egy ív fordul ki belőle D-re, majd Ny-ra fordul. (Lőrincz Imre, 1997)

27 T, 333x (Tóth Zoltán)

11 T, 32x (Kiss Péter)

15 T, 170x: Az NGC 406 nagyon könnyen látszik, bár ekkora nagyításnál már nyoma sincs a galaxisnak. A középső tartomány enyhe ívű pálcikára hasonlít, amely a legfényesebben világít. Innen kiindulva fokozatosan halványodik a perifériák felé, és megjelenése kissé diffúzabb, mint kisebb nagyításokkal. A perifériákkal együtt háromszög alakú. 1998.09.26-án Bajáról, a Kutatóintézet 50/540-es Zeiss refraktorával negatív volt, bár egyszer mintha abban is látszott volna. (Szabó Gábor, 1998)

27 T, 83x: Az egyik spirálkar végén látható a fényes, talán 12^m -s köd. 333x: Jól bírja a nagyítást. Mérete $30''$. Alakja szabálytalanul kerek. Nagyon enyhén fényesedik a közepe felé, de ez, a fényesebb rész ÉNy felé tolódott. (Tóth Zoltán, 1999)

40 T, 140x: Az M33 magja rémesen diffúz, és a többi részlet ekkora nagyítással gyakorlatilag élvezhetetlen. Ugyanakkor az NGC 406 látványosan fényesebb, mint maga a magvidék! Alakja DK felé szélesedő háromszög, és a külső halótól szép kontraszttal válik el a gigászi HII régió centruma. Ez utóbbi felületi fényessége már meglepően kiegyenlített. (Szabó Gyula, 1999)

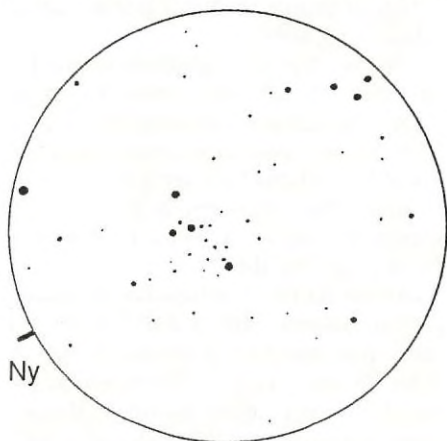
Az M33 felszíni részleteit illetően l. még Meteor 1999/6, 40. o.

M103 NY Cas és környéke

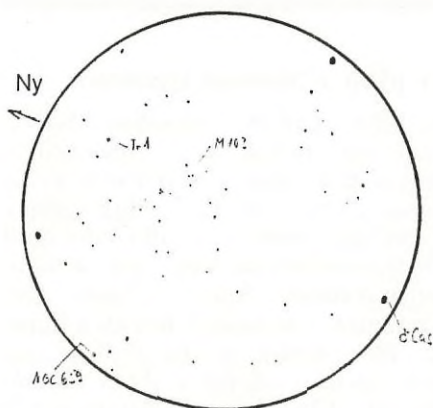
20x60 B: M103 ritka, kis halmaz, 4 csillaga nyílhegyet formáz. NGC 659: Kicsi, de szép kis pamacs, bontás nélkül. KL-sal is jön. Tr1: Kis halmaz, mintha 3 csillaga látszana, de először csillagnak néztem, és csak a térképezés közben azonosítottam. (Osvald László, 1997)

11,4 T, 90x: Laza, kb. $7'$ méretű, háromszög alakú halmaz. 15 csillaga látszik határozottan. Jellegzetessége a halmaz középpontjából induló csillagív, valamint a Σ

131 jelű kettőscsillag. Ez utóbbi nem halmaztag, de mindenképpen meg kell említeni, mivel a látvány jellegzetes „tartozéka”. (Horváth László István, 1999)

20 T, 75x (Kovács Gábor)

20x60 B (Osvald László)

20 T, 75x: Négy fényes csillaga körül jónéhány halványabb tag látszik. Legalább 20 csillagát tudtam összeszedni, a kelő Hold ellenére is. A LM-ben még több fényes csillag látható. K-en van egy jellegzetes négyes csillagív. (Kovács Gábor, 1999)

SZABÓ GYULA

III. Országos Kulin György Csillagászati Emlékverseny

A Bajai Obszervatórium Alapítvány és a Magyar Csillagászati Egyesület — emléket állítva Kulin György nagyszerű személyiségének, a kiváló szakcsillagásznak, a rendkívüli ismeretterjesztőnek — csillagászati vetélkedőt rendez középiskolás tanulók, ill. 14–18 éves fiatalok részére.

Három fős csapatok (+ kísérő felkészítő tanár) jelentkezését várjuk. A vetélkedő három írásbeli fordulóból, majd szóbeli döntőből áll, melyre az írásbeli feladatmegoldások során legtöbb pontot elért 8 csapat kerül be.

Nevezést csak postai úton fogadunk el, 2000. január 20-ig.

Jelentkezés, információ: Borkovits Tamás, Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Csillagvizsgáló Intézete, 6501 Baja, Pf. 766.

Tel.: (79) 424-027, Fax: (79) 427-001